

Feda 'ovella', V. *fecund* *Feda* 'compassió', 'fe', men., civ., V. *fe* *Fedar* ('tacar', Eiximenis, *Dones*, 46.13), antic llatinisme de *foedari* 'sollar'; *feditat* 'lletjor, brutícia' ib. 113.2, 'solladura', ib. 144.2 (no pas 'pudor', i sense relació amb *fetor*, cast. *hedor*) *Fedel*, *fedelat*, V. *fidel* (FE)

FEDERACIÓ, pres del ll. *foederatio*, -onis, 'unió, aliança, lliga', derivat de *foedus*, *foedëris* 'tractat, pacte', 'aliança' (per mitjà de *foederare* 'unir mitjançant una aliança'). □ 1.ª doc.: 1344, *Ordin. Pal.*; Lab. 1839.

DERIV.: *Federar*. *Federatiu* [Lab. 1839]. *Federal*, adjectiu aplicat al partit català, 1868, i degué començar a circular ja pocs anys abans, amb els llibres de Pi Margall; de primer el partit es deia més aviat *federalista*, etc. [1868, *SLitCosta*], *federalisme* [id.]. *Federatiu* [Lab. 1839]. +*Federable* [1931]. *Confederar* [fi S. xv, Villena] i molt més *confederar-se* [*foedus* *facere*; *confederat*, (con)foederatus, socius], *DTO.*, 1640], ll. *confederare* 'unir per tractat', 'confederar'; *confederació* [c. 1370, *Cròn.* del Cerimoniós], «yo per mon offici seria molt aconsolat que pogués posar pau e bona *confederació* entre vós e Tirant lo Blanc», JoMartorell [Ag. I, 166]. *Confederança* [Ss. XVI-XVII, *DAg.*]. *Confederatiu*. *Confederal*; *confederable*.

Feditat, llatinisme ocasional, ll. *foeditas*, -atis 'turpitud'.

Fedor, V. *fer* *Feel*, *feelment*, *feelat*, *feelment*, V. *fidel* (FE) *Fegon*, V. *fecund* *Feica*, *feicar*, V. *fisic*

FEINA, de l'antic FAENA, encara valencià i català-occidental, i aquest del ll. FĀCĪĒNDA (ll. vg. FACENDA) 'coses per fer', neutre plural del participi de futur passiu de FĀCĪRE 'fer'. □ 1.ª doc.: *faena*, fi S. XIII (Llull, Jaume I); *feyna*, 1303, 1327, 1363, i sovint des del S. xv.

«Si los hòmens lecs han en custume e en ordenament anar ans a la missa que deportar ni fer nulles altres *faenes*, quant més los clergues, qui viven del patremoni de Santa Sgleya, deven ans ohir la missa o cantar missa, que façen altres *faenes* ni que-s vagen deportar», Llull (*Blanq.*, *NCl.* II, 125.22, 25). «La comtessa d'Urgell --- N'Aurembiays --- en G. de Servera --- era en consel d'ella, e per él <'per consell d'ell> faïa més que per hom del món, e aconsellava-la en ses *faenes* <'en els afers o negocis d'ella> per ço car él havia haüda la mare d'ela per muyler, e car ell era hom antic e dels pus savis hòmens d'Espanya»; «los uns, per *faenes* que havien a fer en lur terra, e-les altres per ocasions males que trobaven, no s'i volien aturar», Jaume I (*Cròn.*, §§ 34, 236, *Ag.*, pp. 60, 280).

La forma antiga *faena* continua essent la predominant pertot durant l'Edat Mitjana, de manera que és la que encara trobem en molts textos de fi del S. xiv, i més enllà, corresponents més aviat al cat. central (obres de Pere el Cerimoniós, molts docs.); la Bíblia catalana de París, que té grafies orientals, porta «parla N. S. a Moysén dient --- Parla als fills d'Israel ---

aquestes són les festes del Senyor, les quals apalaran santes: per 6 dies fareu *faena*, lo dia VII reposareu» (*DBal.*).

En textos d'aquesta procedència (o bé insular), aviat comencen, però, d'aparèixer casos no rats de la forma moderna *feina*: *AlcM* no n'assenyala cap fins a 1391 (*Ardits* I, 13), però n'hi ha d'anteriors: «no gos en dia de dicmenge ne d'altra festa --- fer *feyna* neguna», «que nagun juheu --- en dia diucmenge ne de festa que feyna no fassa en la Ciutat, no gos fer *feyna* públicament», docs. barcelonins de 1327 i 1363 (*BABL* VI, 99); i Balari ja va llegir en el *Llibre de Deliberacions municipal* de 1303: «tot cavador e tot laurador qui sia habitador de la Ciutat, e no altre, sia tengut d'aver armes ab si a la laurada e a les *feynes*, e sia tengut de exir al so <=so metent>, de perseguir lo so, ab les armes per pendre e aturar los malsfeters».

Durant molt de temps, però, solen coexistir la forma antiga i la innovada en els mss. d'una mateixa obra literària, i és difícil o impossible, sovint, de decidir quina pertanyia a l'autor. Així en Muntaner: «con lo senyor rei e ses gents foren exits en terra a Tràpene --- l'alegre que tuit faeren, que les dones --- cridaven --- e ab aquests cants e ab aquest tan gran goig anaven tuit, que no faïen *feina* ne jornal». Com a sinònim d'*afers* 'bregues, combats': «parec-ho bé en tots los *afers* qui éls tengren entre mans al setge: que, entre los altres fets, hi hac tres vegades *feines* ab los moros, que de tot hom se'n levava cavalleria l'infant En Ferrando» (*Cròn.*, fets de 1282 i 1309, §§ 60, 246, Casac. I, 121.34; VII, 7.1); però si el ms. seguit per Casac. ho porta així, hi ha *faena* en el publicat per Bofarull; en Eiximenis el *Llibre de les Dones*, capítol 136, porta «Ell és vostre Creador e Senyor, en mans del qual pença tota la vostra vida e les vostres *faenes*» i així ho porta el millor i més antic còdex (A, f° 98r1), i hi ha de nou *ses faenes* en el cap. 147; però l'altra família manuscrita (representada per l'incunabile de 1495) porta en tots dos casos *feynes* (I, f° 104v2).

Altres dades de la variant *feina* en el S. xv que poden constituir punts de referència valuosos: «a mi aguera més valgut ésser enterrat en aquella jornada que ésser entrevingut en tal *feyna*», *La Fi del Comte d'Urgell* (*NCl.*, p. 39), així com en la p. 47 i algunes més d'aquesta obra; cosa més notable perquè es tracta d'un text que, per indicis de llenguatge i d'altres, més aviat semblaria ser occidental; «fóra stat molt necessari, per lo benavenir de les *feines*, que los diputats e concell, e aquexa ciutat <sc. Perpinyà>, haguessen fetes lletres al dit capítol e encara a la ciutat de Euna, qui molt sta ferma», lletra del Consell barceloní al perpinyanenc en l'a. 1462, cosa que marca una neta distinció dialectal; perquè una de l'any abans, pertanyent a la mateixa sèrie, portava l'altra forma «vol la ferma e jura de nostre Consell General --- per ço que nostres dits embaxadors --- ne sien avisats --- los scrivim de la *fabena*», si bé ací crec que la lletra parteix de Perpinyà (*RLR* LXV, 88; LI, 282). *Feyna* hi ha també en un doc. de St. Hilari Sacalm de l'any 1471 (CaCandi,